

PLACEMAKERS AAN HET WOORD

"PLACEMAKING
IS EEN PERMANENTE
OPGAVE"

THE GAME

ZO 'WIN' JE MET
PLACEMAKING!

VIRTUAL REALITY

DE TOEKOMST
VAN STEDELIJKE
ONTWIKKELING

Hamit Karakus

"HET ZIJN VAAK KLEINE DINGEN DIE VOOR IEMAND
VAN ENORME BETEKENIS KUNNEN ZIJN."

COLOFON UITGEVER Gebiedsontwikkelaar AM - AM.nl **REDACTIE** Merktuig.nl, Amsterdam: Denise Mosbach
ART DIRECTION Merktuig.nl, Amsterdam: Jarno Aafjes, Dagmar van den Brink **FOTOGRAFIE** Kenzo Reeder.
Niets uit deze uitgave mag gekopieerd worden zonder toestemming van de uitgever. Gebiedsontwikkelaar AM
is niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden in deze uitgave. AM BV is niet verantwoordelijk
voor handelingen van derden welke mogelijk erwijis voortvloeden uit het lezen van deze uitgave. © 2021.

PLACEMAKING GAAT OVER MENSEN

Ik woon nu alweer twee jaar in mijn nieuwe buurt en vind het er vanaf de eerste dag fijn wonen. Er is een leuk plein met een boekenkast (waar de ene bewoner een boek in zet, terwijl de ander er een uitpakt), een gezellig koffietentje op de hoek en veel groen in de straat. Een leuk buurtje in een grote stad waar de mensen elkaar groeten. Ik voel mij verbonden met de buurt waarin ik woon. Dat is volgens mij de essentie voor bijna iedereen.

Maar hoe creëer je een leuke buurt en hoe realiseer je die verbondenheid? In onze gebiedsontwikkelingen leggen we daar steeds meer de nadruk op en placemaking is daarbij een geweldige tool. In deze AMuse komen tal van inspirerende placemakers aan het woord. Waaronder Hamit Karakus, lid van onze Eerste Kamer en voormalig wethouder Ruimtelijke ordening en Wonen van Rotterdam, Sabrina Lindemann die met I'M BINCK bevlogen (en al tien jaar) werkt aan de ontwikkeling van de Haagse Binckhorst en Wouter Jan Verheul, onderzoeker en docent gebiedsontwikkeling aan de TU Delft. Zijn boodschap? Begin in een zo vroeg mogelijk stadium met placemaking en in constante samenspraak met de omgeving.

Het is de boodschap die eigenlijk uit alle interviews met de placemakers in deze AMuse naar voren komt: hoe eerder we de mensen bij een ontwikkeling betrekken, des te groter is de kans op succes. Placemaking gaat over mensen.

ANNEKE JONGERIUS
PLACEMAKER

HAMIT KARAKUS

FOTOGRAFIE KENZO REEDER

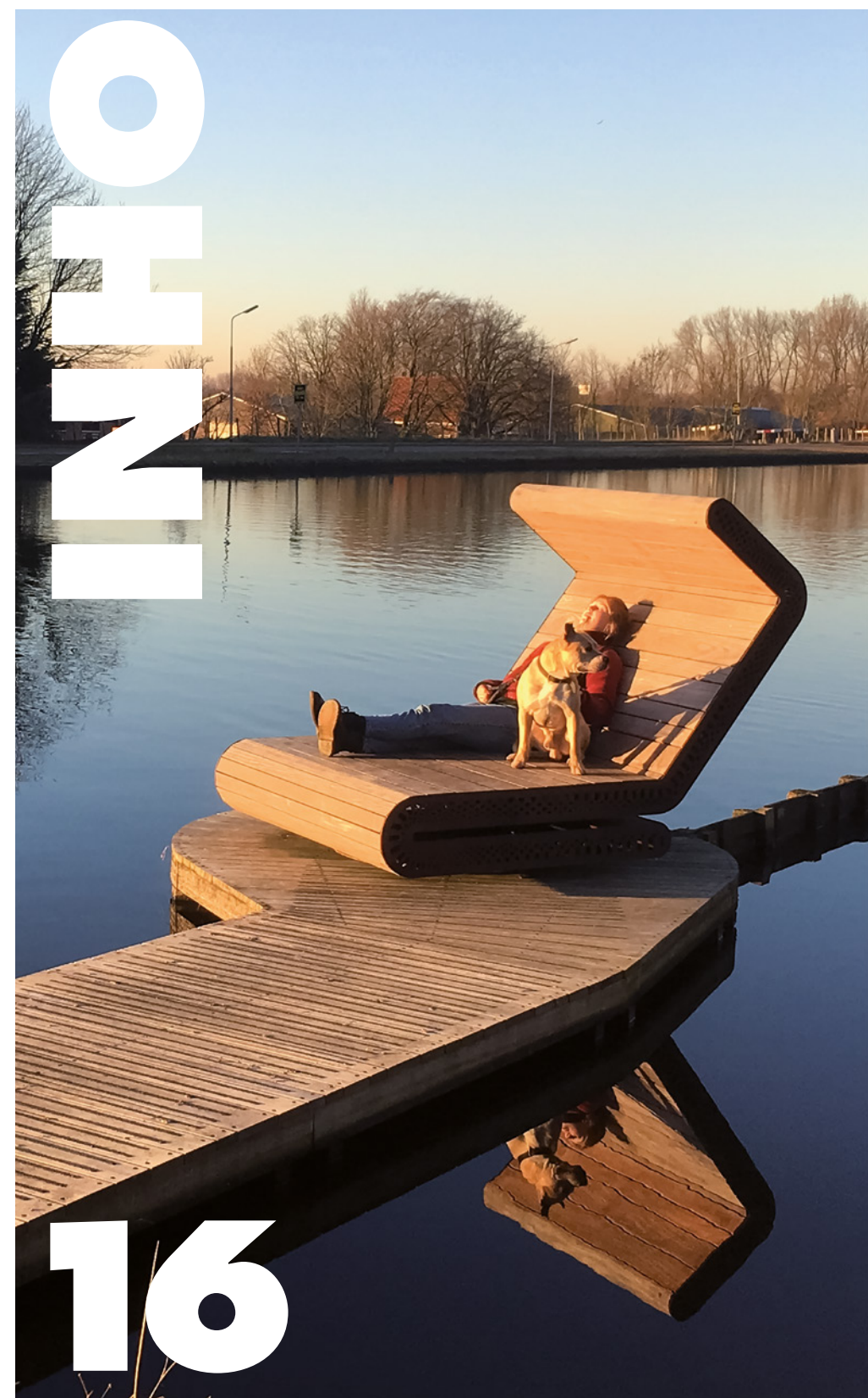

THE GAME

- 6** Hamit Karakus:
een placemaker bij uitstek
- 10** Placemaker Jarno Aafjes
“Als de naam niet goed is,
sta je al met een-nul achter”
- 12** Placemaking als spel
(en dit zijn de ‘regels’)
- 14** Placemaker Maartje Brand
“De bouwwereld is over
het algemeen een redelijk
gesloten wereld”
- 16** Zo maak je buiten-
ruimtes mooi!
- 22** Placemaker Sabrina
Lindemann “Placemaking
vergt een lange adem”
- 24** Welcome to the future
Met een VR-bril flirten
met de realiteit
- 26** Placemaker Wouter Jan
Verheul “Het gaat erom
wat een gebouw voor
de omgeving en zijn
gebruikers doet”
- 29** Boeken & Zo
- 30** Placemaker Jeroen Laven
“Placemaking moet
nadrukkelijk iets zijn van
mensen en organisaties
die het zelf realiseren”
- 33** Column Ronald
Huikeshoven
- 34** Placemaker Saskia Beer
“In het begin kan het echt
de kick-start geven, daarna
houdt het de energie erin”

BOEKEN

HAMIT KARAKUS

Hij is de directeur van Platform31, sinds maart 2021 lid van onze Eerste Kamer voor de PvdA, vader van drie kinderen en placemaker bij uitstek. AMuses Anneke Jongerius sprak Hamit Karakus (56) over waarom hij anderen zo graag helpt, hoe Rotterdam veranderde van een 'no go area' naar een plek waar iedereen wel wil wonen en over zijn grote zorgen over een gespleten samenleving.

SNEL VOLWASSEN

"Ik ben een gastarbeiderskind, opgegroeid in Steenwijk. Daarvoor woonde ik in een dorp in Turkije waar alleen maar vrouwen en kinderen woonden; alle mannen waren in het buitenland aan het werk. Dat was niet altijd even eenvoudig en hierdoor ben ik snel volwassen geworden. Ik was acht jaar toen wij met mijn vader in Nederland werden herenigd. Als kind vond ik het leven hier niet altijd even makkelijk. Ik wilde graag verder leren, maar van mijn vader mocht dat niet. Hij wilde dat ik ging werken. Dat ik een vak zou leren. Gelukkig zag mijn docent toendertijds dat ik wat in mijn mars had en hij probeerde mijn vader hiervan te overtuigen. Uiteindelijk heb ik een compromis gevonden en ben ik de politieopleiding gaan doen, een combinatie van werken en leren."

HULP VAN ANDEREN

"Eigenlijk wilde ik liever bij de marine. Toen ik daar werd aangenomen was ik heel blij, maar omdat ik de Nederlandse nationaliteit nog niet bezat hebben ze me weggestuurd. Dat was een grote teleurstelling. Niet veel later vroeg een agent van de vreemdelingenpolitie waarom ik zo terneergeslagen was. Ik legde hem uit wat er bij de marine was gebeurd. Hij vroeg of de politieopleiding dan niet iets voor me was, want daar kon ik tijdens de opleiding worden genaturaliseerd. Met zijn hulp ben ik aangenomen. Alleen leek het opnieuw vroegtijdig te stoppen. Als ik een opleiding volgde, had ik namelijk geen recht op een uitkering en dat geld had ik te hard nodig. Per toeval kwam ik een raadslid van Steenwijk tegen. Hij hoorde me aan en

FOTOGRAFIE: KENZO REEDER, TEKST: DENISE MOSBACH

■ HET ZIJN VAAK
KLEINE DINGEN DIE
VOOR IEMAND VAN
ENORME BETEKENIS
KUNNEN ZIJN. ■

“IN DE RIJKERE DELEN WAREN DE KINDEREN MEESTAL TROTS, IN DE ARME WIJKEN ZAG IK DE SCHAAMTE IN HUN OGEN. DAT IS ME ALTIJD BIJGEBLEVEN.”

liet het er niet bij zitten. Hij nam mij persoonlijk mee naar de wethouder en dronger bij hem op aan dit op te lossen. Dat is gebeurd. Hierdoor heb ik op jonge leeftijd geleerd dat iedereen iemand nodig heeft die hem of haar vooruit helpt.”

GROTE BETEKENIS

“Als het enigszins kan, help ik nu zelf andere mensen. Het zijn vaak kleine dingen die voor iemand van enorme betekenis kunnen zijn. Een goed gesprek. Iemand je volle aandacht geven. Mensen het gevoel geven dat ze bijzonder zijn. Dat ze ertoe doen. Want vergis je niet, het leven van sommige mensen is zo uitzichtloos en hun wereld zo klein. Er zijn mensen die buiten hun portiek nog nooit iemand anders dan hun eigen familie hebben ontmoet. Laat staan een wethouder. Voor mij was het toen ik jong was niet anders. Wij maken

de dingen vaak heel groot, maar in achterstandswijken zijn het juist de kleine dingen die ertoe doen. Daar geloof ik in. Dat is de essentie.”

SCHAAMTE

“Als politieagent kwam ik veel ellende tegen achter de voordeur en bij de kinderen op straat. In de rijkere delen waren kinderen meestal trots, in de arme wijken zag ik de schaamte in hun ogen. Dat is me altijd bijgebleven. Ik ontmoette mensen die al generatie op generatie werkeloos waren. Dat doet veel met je. Daarnaast ervoer ik hoe zwak ons systeem was: gemeenten, zorginstellingen, corporaties... ze werkten allemaal langs elkaar heen en de mensen werden daar de dupe van. Je moet niet wachten tot iemand aan de bel trekt. Deze mensen schamen zich al genoeg en zullen dat nooit uit zichzelf doen. Maar het systeem is er juist op gericht dat je eerst om hulp moet vragen voordat iemand voor je aan de slag gaat. Dat frustreerde me en het frustrert me nog steeds. Ik wilde hier mijn ogen niet voor sluiten en vroeg me af hoe ik deze mensen kon helpen en ze weer perspectief kon geven.”

“HET GEHEIM IS PARTNERSCHAP EN HET MAKEN VAN LANGE TERMIJN-AFSPRAKEN MET VASTE PARTNERS.”

VERNIEUWEND CONCEPT

“Ik volgde een traject om districtschef bij de politie te worden. Een onderdeel daarvan was stage lopen in het bedrijfsleven. Mijn chef wist dat wijken mijn aandacht hadden. Hij had een vriend met een makelaarskantoor en vroeg of dat niet iets voor me was. Die vriend wilde – net als ikzelf – oude wijken verbeteren. Het probleem was alleen dat marktpartijen helemaal geen interesse hadden om in deze wijken te investeren. Met een vernieuwend concept hebben wij het tijd weten te keren. Wij wilden de wijken met een integrale aanpak verbeteren. Op het gebied van veiligheid, economie en op sociaal vlak. We trokken de wijken in, deelden flyers uit en gingen met mensen in gesprek. We legden hen de voordelen uit van het kopen van een huis ten opzichte van huren. Makelaars zagen het met lede ogen aan. Ze vonden het ‘makelaaronwaardig’. Onze aanpak was voor die tijd uniek. We haalden continu het nieuws. Maar het allerbelangrijkste was dat het werkte: de wijken verbeterden en marktpartijen gingen er steeds meer in geloven.”

“DE WIJKEN VERBETERDEN EN MARKTPARTIJEN GINGEN ER STEEDS MEER IN GELOVEN.”

WETHOUDER VAN ROTTERDAM

“Dankzij ons succes werden wij vaak uitgenodigd om het concept uit te leggen. Zo kwam ik met de politiek in aanraking. Op een dag werd ik benaderd door de PvdA in Rotterdam. Er was destijds veel schuring in de oude stadswijken en daar maakte ik me zorgen over. Daarom ben ik bestuurslid geworden en later wethouder Ruimtelijke ordening en Wonen. Als wethouder heb ik mij hard gemaakt om verschillende afdelingen binnen de gemeente te ontschotten en juist integraler te gaan samenwerken ten behoeve van een efficiëntere voortgang in de bouw. Ik heb alles min of meer tot één portefeuille gesmeed en die portefeuille heb ik gekregen. Het wethouderschap wordt nog steeds op dezelfde wijze ingevuld en daar ben ik best trots op.”

LANGE TERMIJN

“In de tijd dat ik wethouder was, leek de stad minder aantrekkelijk voor bewoners. Veel mensen verlieten de stad, omdat zij niet de juiste woning en woonomgeving konden vinden. De stad moest als het ware opnieuw worden geprofileerd. We hebben de arme wijken – dertien door ons aangewezen gebieden – aangepakt. Het beleid was er destijds heel erg op gericht om zoveel mogelijk huurwoningen te bouwen. Voor mensen met een midden- en hoog inkomen was weinig aandacht. Wij hebben toen gezegd: ‘We bouwen voor alle Rotterdammers’. Dat was een bijzondere koerswijziging en het was geen gemakkelijk traject. Het heeft lang geduurd om het vertrouwen van marktpartijen te winnen. Dat is gelukt door open en eerlijk met elkaar te communiceren. Het geheim is partnerschap en het maken van lange termijnafspraken met vaste partners. Steeds meer partijen raakten geïnteresseerd en inmiddels wil iedereen in Rotterdam investeren. Ook daar ben ik best trots op.”

PLATFORM31

“Sinds 2014 ben ik directeur van Platform31, een kennis- en netwerkorganisatie voor stedelijke en regionale ontwikkeling.

Onze partners zijn marktpartijen, corporaties, provincies en gemeenten. Alle vraagstukken die een stad of regio raken, komen bij ons terecht. Je kunt Platform31 zien als een soort laboratorium. Indien nodig voeren we onderzoeken en experimenten uit. Zo ontwikkelen we kennis met elkaar, met het vinden van de beste oplossing voor iedereen als doel. Het gaat vaak om vraagstukken als hoe kunnen we armoede bestrijden in een gebied? Hoe kunnen we hier het beste woningbouw realiseren? En hoe kunnen we de zorg beter bedienen? Het antwoord ligt bijna altijd in een integrale aanpak. Hoe we dat het beste kunnen doen, bedenken we bij Platform31. Vanuit onze onafhankelijke positie kunnen we dit ons ook permitteren.”

GESPLETEN SAMENLEVING

“Platform31 doet jaarlijks een trendstudie. Een trend waar ik me veel zorgen over maak is dat de verschillen in onze samenleving steeds groter worden. De consequentie daarvan zou kunnen zijn dat er een tweedeling in de samenleving ontstaat waarin de een zich geaccepteerd en de ander zich buitengesloten voelt. Als we inzoomen op de wijken zien we dat overal gebeuren. Het is belangrijk om deze verschillen niet te groot te laten worden. Streven naar een inclusieve samenleving is daarbij belangrijk. Daarmee bedoel ik dat we ervoor moeten zorgen dat iedereen een bijdrage kan leveren aan onze samenleving én dat iedereen dit ook doet. Daarnaast moeten we anderen accepteren. Mensen voelen zich aan beide kanten niet meer thuis en als niemand zich meer thuis voelt, krijg je anonieme wijken en dat werkt verloederend in de hand. Ik geloof daarbij in een wijkaanpak, want dan raak je de mensen direct. Verderop is het al gauw een ver van hun bed show.”

HAMIT KARAKUS HEEFT IN DIT INTERVIEW AANGEGEVEN TERUG TE TREDEN ALS DIRECTEUR VAN PLATFORM31

“Ik vind het prachtig wat hier staat, maar het is tijd dat ik plaatsmaak voor iemand anders.” ■

LEGO

“Als klein jongentje speelde ik veel met Lego. Ik vond de wereld van Lego zo mooi en begrijpelijk. Als ik een huisje bouwde, moest het altijd helemaal in dezelfde kleur. Mijn moeder wist dat. Om me te plagen zette ze er soms een steentje van een andere kleur tussen. Dat vond ik echt niet kunnen. Dat gevoel was heel sterk. De wereld van Lego intrigeerde me. Hierdoor vroeg ik mij als kind al af hoe ik de wereld ook iets mooier en begrijpelijker kon maken. Eigenlijk zat branding er toen al in.”

EEN-NUL ACHTER

“Branding is ontzettend belangrijk. Het begint bij het bedenken van een goede merknaam. Als de naam niet goed is, sta je al met een-nul achter. Bij branding gaat het om het hele merkverhaal. Alles moet kloppen. De juiste branding zet mensen aan. Het zorgt ervoor dat ze bij het merk willen horen. Bij een project- of gebiedsontwikkeling is dat niet anders.”

HET GEBIED GEBIEDT

“Als eerste is het zaak om de identiteit van een gebied te bepalen. Dat kan je niet zomaar verzinnen. Het komt vanuit het gebied zelf. Misschien heeft het een bijzondere historie of ligging. Je kunt de identiteit alleen bepalen door het gebied daadwerkelijk te bezoeken en te praten met mensen die de plek goed kennen. Als de identiteit eenmaal is bepaald, kun je daar alles op aanhaken. Van architectuur tot branding.”

“ ALS DE MERKNAAM NIET GOED IS, STA JE AL MET EEN-NUL ACHTER. ”

BLOEDMOOI

“Ik ben mijn carrière begonnen als lithograaf. Ik maakte ontwerpen van reclamebureaus drukklaar. Op een dag kwam er een man in een dikke bordeauxrode Jaguar aan-gereden. Hij stapte uit met twee bloedmooie vrouwen aan zijn zijde. Hij was de directeur van een groot reclamebureau; die vrouwen waren zijn accountmanagers. Hij vroeg wie er hier het beste kon fotoshoppen. Ik antwoordde gelijk: ‘Ik!’ Vanaf dat moment kreeg ik al zijn fotoshopklussen.”

LEERMEESTER

“Uiteindelijk is er een hechte vriendschap tussen ons ontstaan en ben ik bij zijn bedrijf gaan werken. Hij heeft mij alles op het gebied van branding en communicatie geleerd. Daar ben ik hem nog steeds dankbaar voor. Toen hij onverwachts overleed, ben ik Merktuig begonnen.”

VAKANTIEGEVOEL

“Zo is het precies gegaan met DUIN in Almere. Op deze locatie was aanvankelijk niets. Het te ontwikkelen gebied lag aan het IJmeer en met wat fantasie konden wij ons hier een ultiem vakantiegevoel voorstellen. Vervolgens is er een heel duinlandschap gecreëerd met echte duinen. De architectuur sloot hier naadloos op aan, evenals de branding. Alles klopte. DUIN heeft hiermee de NEPROM-prijs gewonnen. Onder andere door de sterke identiteit van het project.”

SPARKLE

“Placemaking speelt bij dit alles natuurlijk ook een essentiële rol. Door placemaking wordt een gebied als het ware geladen. Het gaat er niet eens per se om wat er straks komt, het gaat erom wat het gebied zo goed maakt. Wat is de waarde? Dat moet je met placemaking laten zien. Placemaking en branding moeten altijd hand in hand gaan. Als placemaking niet goed op het merk aansluit, ontbreekt de vonk en is een ontwikkeling gedoemd te mislukken.”

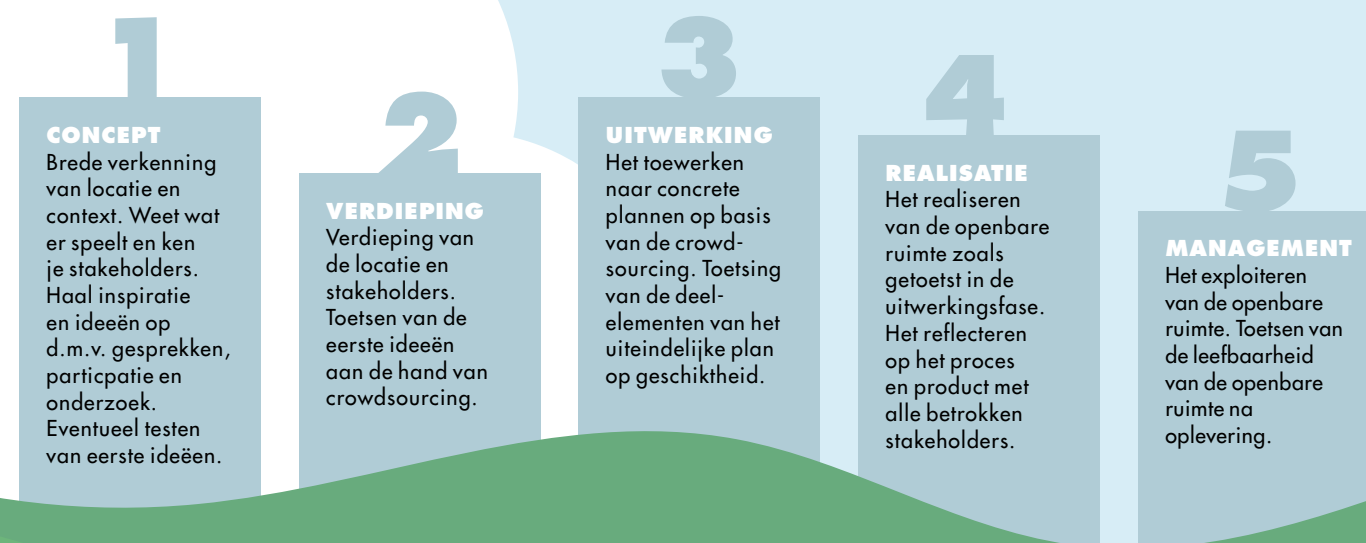
BEROEP Creatief directeur reclamebureau Merktuig

LEEFTIJD 45

TROTS OP Project DUIN in Almere

KEY IN PLACEMAKING IS... ‘Het zo vroeg mogelijk laden van het merk tussen de oren van de doelgroep’

THE GAME IN FASES

Anneke Jongerius (55) is placemaker bij AM. Ze vroeg zich af hoe we ervoor kunnen zorgen dat placemaking in elke gebiedsontwikkeling van het begin aan wordt meegenomen. Met die gedachte ontwikkelde Jongerius ‘The Game’. In dit interview vertelt ze er alles over.

WAT BETEKENT PLACEMAKING VOOR JOU?

“Voor mij betekent het alles wat wij als ontwikkelaar moeten doen om ervoor te zorgen dat we geen woningen opleveren, maar een leuke buurt.”

EEN LEUKE BUURT?

“Ja, want daar gaat het uiteindelijk om. Als ik iemand vraag hoe hij of zij woont, omschrijft bijna niemand het huis waarin ze wonen. Ze vertellen iets over de plek. Over de buurt. Dat het zo mooi groen is bijvoorbeeld, dat er zo’n gezellig pleintje is en de winkels zo lekker dichtbij zijn. Dat zegt iets over hoe belangrijk mensen dit vinden en dat zij hun keuze mede hierop baseren.”

VORMT DIT DE BASIS VOOR THE GAME?

“Deels. Ik wilde met name een model uitwerken waarmee gebiedsontwikkelaars een buurt van het begin af aan goed ontwikkelen. Als placemaker kwam ik steeds in aanraking met bedrijven die erin zijn gespecialiseerd om het openbaar gebied te verbeteren. Op een gegeven moment dacht ik: dat is raar. Ik werk bij een gebiedsontwikkelaar die integraal ontwikkelt en daarmee buurten beter maakt. Als de kans zich voordoet moeten wij er altijd voor zorgen dat we het meteen goed doen! Met die gedachte is The Game ontwikkeld.”

HEB JE HET ALLEEN ONTWIKKELD?

“Nee. Ik heb eerst Carolien Oomes van ontwerp bureau Buitenom benaderd. Daarna hebben Stipo en BFAS + zich bij het team gevoegd. Alle drie bedrijven die ik steeds tegenkwam en zijn gespecialiseerd in het verbeteren van het openbaar gebied. Ik dacht: zij weten als geen ander hoe het moet! Binnen AM heeft mijn collega Marije Ruigrok enorm hard gewerkt om The Game vorm te geven. Ik vind het knap hoe zij van dit idee een concreet en werkbaar plan heeft weten te maken.”

WAT IS THE GAME PRECIES?

“Je kunt The Game zien als een grote toolbox met verschillende tools die in een bepaalde fase van een ontwikkeling kunnen worden ingezet. Afhankelijk van de opgave en de fase waarin de ontwikkeling zich bevindt, kun je bepaalde tools kiezen.”

WAAROM HEET HET THE GAME? PLACEMAKING IS EEN SERIEUZE AANGELEGENHEID EN GEEN SPEL, TOCH?

“Het is ook geen echt spel. Want dit spel duurt veel langer – soms meer dan tien jaar – en al naar gelang de tijd vordert, verdwijnen en wisselen er spelers. Mensen moeten het meer zien als een gereedschapskist die handvatten biedt om gedurende de verschillende fases van een gebiedsontwikkeling placemaking met de juiste aandacht en op het juiste moment in te zetten. Het is voor het eerst dat daar een concept voor is ontwikkeld. En net als een spel is The Game gewoon heel erg leuk!”

WIE ZIJN DE DEELNEMERS VAN THE GAME?

“Het projectteam. Denk daarbij aan projectontwikkelaar(s), marktonderzoekers, (landschaps)architecten en stedenbouwkundigen. Zij spelen samen het spel.”

EN HOE WERKT HET SPEL PRECIES?

“Het projectteam doorloopt de vijf fases in een gebiedsontwikkeling: de conceptfase, plan- en verdiepingsfase, uitwerkingsfase, realisatiefase en managementfase. Per fase kunnen diverse tools worden ingezet waarvan er een aantal verplicht zijn.”

VERPLICHT?

“Er zijn tools waarvan ik vind dat je ze, om maar even in de spelterminologie te blijven, verplicht ‘moet spelen’. Een omgevingswandeling bijvoorbeeld. Je kunt simpelweg geen mooi gebied ontwikkelen als jij je niet in het gebied hebt verdiept. Dat je er niet daadwerkelijk – en het liefst met verschillende (lokale) stakeholders – hebt rondgelopen.”

NOEM NOG EENS ZO’N VERPLICHTE TOOL?

“De stakeholderanalyse. Het is zo belangrijk dat je precies weet met wie je allemaal te maken hebt. Placemaking gaat ook – nee, juist – over het zien en horen van alle mensen die bij een ontwikkeling zijn betrokken. Ga met hen in gesprek. Communiceer helder. Erken ze in de rol die zij hebben.”

HEB JE HET GEVOEL DAT DIT NOG WELEENS WORDT VERGETEN?

“Ik denk dat veel ontwikkelaars vaak gewoon beginnen. Maar het is een uitgelezen kans om met lokale partijen samen te werken. Om te praten met mensen die het gebied goed kennen. Zij weten als geen ander wat er mist en dus ook wat je kunt toevoegen.”

KUN JE EEN PROJECT VAN AM NOEMEN WAAR IN JOUW OGEN ALLE FASES VAN THE GAME GOED ZIJN DOORLOPEN?

“De Schoenmaker Plantage in Delft. Het was een vrij ingewikkelde opgave. In Delft kent men de TU Delft. In het gebied daarachter kwam je niet en dat was nu net het gebied van TNO dat wij moesten ontwikkelen. Het lag ook nog eens dicht tegen de A3 en er was veel weerstand van omwonenden.”

HOE HEBBEN JULLIE DAAR EEN SUCCES VAN WETEN TE MAKEN?

“Deze ontwikkeling is helemaal volgens de ‘spelregels’ van The Game gespeeld. Goede placemaking was hier key. De omgevingswandeling vormde een goede basis en ik denk dat het ontzettend belangrijk is geweest om omwonenden vanaf het begin af aan bij het project te betrekken. Aanvankelijk was het lastig om mensen naar deze locatie te krijgen, nu staan ze ervoor in de rij. De Schoenmaker Plantage is ontstaan door alle ‘spelregels’ van de The Game te volgen. Hier zijn fases doorlopen en per fase de beste tools ingezet.”

WIE ZIJN DE WINNAARS VAN THE GAME EN WAT WINNEN ZIJ?

“Dat zijn uiteindelijk de mensen die er gaan wonen; zij ‘winnen’ een fijne buurt. Maar de deelnemers zijn ook winnaars. Ik vind dat je best trots mag zijn op een mooie ontwikkeling. Daarnaast is het een goede

“ NET ALS EEN SPEL IS THE GAME GEWOON HEEL ERG LEUK. ”

referentie voor toekomstige prijsvragen. Door The Game zo goed mogelijk te spelen, behaal je het beste resultaat: de beste, mooiste en leukste buurt.”

THE GAME IS MET DIT INTERVIEW GELANCEERD. WAT HOOP JE HIERMEE TE BEREIKEN?

“Dat in elke integrale gebiedsontwikkeling placemaking van het begin af aan wordt meegenomen, zodat er leuke levendige buurten ontstaan. Met goede voorzieningen en (speel)plekken waarin mensen en kinderen graag wonen en elkaar kunnen ontmoeten. Het gaat tenslotte niet alleen om de stenen, maar ook om het openbaar gebied. En daarmee kom ik weer terug bij het begin van dit interview: vraag mensen maar eens hoe ze wonen!”

▣ ALS JE IEDEREEN VAN BEGIN AF AAN BIJ EEN ONTWIKKELING BETREKT, WORDT HET OOK ÉCHT VAN HEN. ▣

THE COMMUNITY

“Als community manager vorm ik de verbindende schakel tussen een ontwikkelenerzijds en alle belanghebbenden anderzijds. Ik zorg voor een online platform waarop ik relevante content kan communiceren en probeer zo draagvlak en een enthousiaste gemeenschap te creëren. Voor mij draait alles om open communicatie en een goede relatie met de community.”

AMBASSADEURS

“Het is ontzettend belangrijk om alle betrokken partijen bij een ontwikkeling mee te krijgen. In het bijzonder omwonenden en mensen die er inmiddels zijn komen wonen. Zij worden nog weleens vergeten. Dat is zonde. Zij kennen de omgeving als geen ander en je kunt veel van ze leren. Bovendien: als je hen enthousiast kunt krijgen voor een project, zijn dat de beste ambassadeurs die je je kunt wensen.”

VROUW OP DE BOUW

“De bouwplaats zelf geldt al helemaal als een gesloten wereld. Er staat altijd een groot hek omheen en je hebt geen idee wat er achter die hekken gebeurt. Als ik met mijn camera op de bouwplaats kom, zijn die mannen vaak eerst een beetje van de leg. Maar als ik eenmaal contact met ze heb gemaakt en zij mij vertrouwen, maak ik de beste foto's. Zo kan ik laten zien wat zij allemaal doen. Vanuit het menselijke perspectief. De foto's plaats ik vervolgens op het platform en social media, zodat andere mensen weer enthousiast worden en belangstelling krijgen voor de ontwikkeling.

EEN GOED BEGIN...

“De bouwwereld is over het algemeen een redelijk gesloten wereld. Een plan wordt in eerste instantie op kantoor, vanachter een bureau, uitgewerkt. Ik merk dat er vaak een zekere terughoudendheid is met het naar buiten treden. Maar ik denk juist: neem iedereen alvast mee! Het geeft niet dat er wellicht nog dingen veranderen. Projectontwikkeling is iets menselijks en niets menselijks is ons vreemd.”

PLACEMAKING

“Als je iedereen vanaf het begin af aan bij een ontwikkeling betrekt, wordt het ook écht van hen. Zo maken mensen zich een ontwikkeling veel meer eigen. Placemaking – en in dit geval doel ik op de participatiekant ervan – speelt daarbij een essentiële rol. Ik ben ervan overtuigd dat je een veel betere, prettigere én toekomstbestendigere leefomgeving creëert door placemaking.”

CIRKEL IS ROND

“Toen ik door de crisis mijn vaste baan in de projectontwikkeling verloor, heb ik de kans gepakt om een fotografieopleiding te doen, zonder meteen een relatie met mijn oude werk te leggen. Op een dag vroeg een oud-collega of ik foto's wilde maken van een groot nieuwbouwproject. Aanvankelijk dacht ik: hoe dan? Nadat ik erover had nagedacht, wist ik het antwoord: ik wilde het dusdanig fotograferen dat ik beeldend kon vertellen wat daar nu precies gebeurt. Dat bracht mij weer terug naar de communicatie. Nu doe ik het alle twee: ik ben community manager en bouwfotograaf. De twee versterken elkaar. Ik had van tevoren nooit gedacht dat het zo mooi zou samenkomen.” ■

BEROEP Community manager / bouw & vastgoedfotograaf

LEEFTIJD 48

TROTS OP Mijn open en enthousiaste blik op de veranderende stad

KEY IN PLACEMAKING IS... 'The community is the expert'

NAAR BUITEN MET BUITENOM

Ontwerpbureau Buitenom is in 2003 opgericht door Minka Haverkorn en Carolien Oomes. Met passie werken zij aan een betere buitenruimte en hebben menig gebied in Nederland (en daarbuiten) een stuk aantrekkelijker en verleidelijker gemaakt. Hun geheim? “We reageren bijna altijd op de bestaande omgeving en geven het een eigen identiteit, waarbij de huidige en/of toekomstige gebruikers altijd centraal staan. Wij ontwerpen voor de gebruikers. Waar hebben zij behoefte aan? Soms zitten we weken fysiek in het gebied om het te leren kennen en de mensen te horen en observeren. Door heel goed te luisteren en te kijken, ontwerpen wij maatwerkplekken die mensen omarmen”, zegt Carolien Oomes. In deze AMuse een aantal van Buitenom’s prachtige ontwerpen.

MEER INFORMATIE Buitenom.com

KUNST EN ZO

LORD OF THE RINGS

Amsterdamse Bos, Amsterdam

Opdrachtgever: Amsterdamse Bos, gemeente Amsterdam

De vormgeving van de zitmeubels 'Lord of the Rings' is geïnspireerd op de ringslang, de grootste slang in Nederland. Door begroeide oevers aan te leggen heeft het Amsterdamse Bos een geschikt leefgebied voor de slang gecreëerd. De meubels vormen de tronen van 'the Lord', als ode aan de ringslang. Met aan de zijkant een structuur die doet denken aan haar schubben en de banken aan haar profiel. Aanvankelijk waren de ontwerpen alleen bedoeld voor de oevers van de Ringvaart, maar inmiddels sieren de meubels ook de oevers langs de Koenenkade.

ONDERWEG

Vanuit de Gemeente Breda en Jantje Beton kwam de vraag om in de wijk Tuinzigt een kindvriendelijke route door de wijk aan te leggen. Er was echter een zeer beperkt budget. De ontwerpers van Buitenom zijn samen met de kinderen door de wijk gelopen en op zoek gegaan naar mogelijke speelaanleidingen. Middels kleine ingrepen is er een speelparcours door de wijk gecreëerd. Onder de geleidebuizen – waar kinderen al overheen balanceerden – is bijvoorbeeld een haaienbek geschilderd als ‘gevaarlijke afgrond’ en een groen talud werd door toevoeging van ruig groen, zandpaadjes en rode schuilplekjes met fluisterbuizen een ‘verstop en verover heuvel’.

LOCATIE Tuinzigt, Breda

OPDRACHTGEVER Gemeente Breda,
Jantje Beton

DROOMEILAND

Nadat het station in Rijswijk was uitgeroepen tot het minst aantrekkelijke station van Nederland was het de hoogste tijd voor verbetering. Men vond het plein grenzend aan de bibliotheek en het station grijs en grijs. Er was behoefte aan meer kleur, groen en zitgelegenheden. Vanuit die gedachte ging Buitenom aan de slag. Het resultaat? 'Droomeiland', een multifunctioneel eiland waar mensen kunnen zitten, liggen, lezen en spelen. Erboven staan boekenkasten waar mensen boeken achterlaten en anderen ze lezen. In de avond lichten de schemerlampen boven de boekenkasten op. Het zorgt – evenals de bedekking van het meubel met rood kunstgras – voor een verrassend effect.

LOCATIE Generaal Eisenhowerplein, Rijswijk
OPDRACHTGEVER Gemeente Rijswijk

EERSTE FASCINATIE

“In 1991 ben ik vanuit Berlijn naar Den Haag verhuisd om naar de kunstacademie te gaan. Als student had ik weinig geld; ik woonde antikraak in de Schilderswijk, destijds een van de afbraakwijken van de stad. Ik vond die stadsontwikkeling confronterend: elke keer als ik de deur uitliep was er wel iets veranderd. Dat fascineerde me en ik begon me af te vragen of het niet op een andere manier kon.”

PRIMAIRE ROL

“Was de nieuwbouw werkelijk beter dan wat er daarvoor stond en konden bestaande kwaliteiten van het gebied niet meer worden meegenomen in de ontwikkeling? Het werd me duidelijk dat de gebiedsgebruikers zelf niets over de ontwikkeling te zeggen hadden. Moesten zij geen primaire rol krijgen en zo ja, hoe dan?”

VANUIT DE SNACKBAR

“De eerste stap was het opzetten van een community. Het was mijn doel om de gebiedsgebruikers van de Binckhorst veel meer onderdeel te laten zijn van de ontwikkeling. Ik ben in de plaatselijke snackbar gaan zitten om de mensen uit de buurt te ontmoeten en met hen in gesprek gegaan. Dat was eigenlijk het begin van I’M BINCK. Van daaruit is de community en het sociale netwerk steeds verder gegroeid.”

INVESTEREN

I’M BINCK is de afkorting van de InvesteringsMaatschappij Binckhorst, een platform voor alle stakeholders die bij een ontwikkeling betrokken zijn. Ook ondernemers en (toekomstige) bewoners. Het idee erachter is dat je gezamenlijk investeert in een goed functionerend gebied en op deze wijze – met elkaar – een meerwaarde creëert.”

“ ALS PLACEMAKER MOET JE JEZELF STEEDS OPNIEUW UITVINDEN.”

OPTREK

“Deze vragen hielden mij bezig. Maar ja, ik was geen architect of stedenbouwkundige. Toch had ik sterk het gevoel dat ik hier iets mee moest. Met stichting OpTrek ben ik hiermee in de praktijk – in de Haagse Transvaalbuurt – gaan experimenteren. Ik heb daar ontzettend veel van geleerd.”

UITNODIGING

“Door de crisis kwam er abrupt een eind aan dit avontuur. Tegelijkertijd verkondigde de gemeente Den Haag dat ze de Binckhorst organisch wilden ontwikkelen en dat alle initiatiefnemers die zich bezighouden met stadsontwikkeling welkom zijn. Ik voelde mij uitgenodigd en niet veel later heb ik me daar gevestigd.”

KERNWAARDEN

“I’M BINCK zit nu tien jaar in het gebied en ik ben trots op wat wij hier tot nu toe hebben bereikt. Zo hebben wij ons bijvoorbeeld nadrukkelijk beziggehouden met de identiteit. Dat is niet iets wat je bedenkt; het zit in de haarvaten van het gebied. Hieruit hebben wij de kernwaarden van de Binckhorst geformuleerd. Die kernwaarden zijn inmiddels opgenomen in de beleidsstukken van de gemeente en worden nu gebruikt als leidraad voor deze gebiedsontwikkeling.”

LANGE ADEM

“Placemaking vergt een lange adem. Een gebiedsontwikkeling duurt vaak jaren. Als je als placemaker invloed wilt krijgen en goede relaties met de betrokken partijen wilt opbouwen, kost dat simpelweg tijd. Veel tijd. Als placemaker moet je jezelf daarom steeds opnieuw (kunnen) uitvinden.”

BEROEP Urban catalyzer, oprichter OpTrek en I’M BINCK

LEEFTIJD 54

TROTS OP Dat het I’M BINCK al tien jaar lukt om relevant te zijn voor haar achterban

KEY IN PLACEMAKING IS... ‘Dat je in tijdelijkheid zaadjes kunt planten voor de toekomst’

Virtual reality verandert de manier van ontwerpen. Zo kan een ontwerp tegenwoordig voor realisatie met een VR-bril worden ervaren en kan flirtend met de realiteit worden onderzocht wat mensen daadwerkelijk van een bestaande omgeving of nieuw ontwerp vinden.

OP OOGHOOGTE

Belangrijk bij het ontwerp van een gebied of plein is hoe mensen het op ooghoogte ervaren. 'Een betere stad op oogniveau' noemen ze dat bij BFAS+. Veel factoren spelen een rol bij wat een straat of plein doet slagen. "Daarbij worden veel van de factoren op oogniveau onderschat," zegt Bödecker. "Maar mensen kijken simpelweg vanaf ooghoogte naar dingen en vaak heeft een niet goed functionerend plein te maken met het feit dat de zaken op ooghoogte niet goed zijn. Dat er bijvoorbeeld niet voldoende te doen is op het plein zelf of in de plint van de omliggende gebouwen. Het gaat uiteindelijk om de beleving." Is een gebied of plein wel zo levendig als ontwerpers dit voor ogen hebben? Dat is precies waar virtual reality een antwoord op kan geven.

Stefan Bödecker (53). Bödecker is voorzitter van de BNSP en directeur en stedenbouwkundige bij BFAS+.

VIRTUAL REALITY

"Virtual reality is een prachtige tool om de technische tekeningen van een ontwerp te vertalen naar een omgeving," zegt Stefan Bödecker (53). Bödecker is voorzitter van de BNSP (Beroepsvereniging van Nederlandse Stedenbouwkundigen en Planologen) en directeur en stedenbouwkundige bij BFAS+, een multidisciplinair ontwerp bureau dat zich bezighoudt met stedelijke ontwikkeling binnen drie disciplines: architectuur, stedenbouw en placemaking. "Bij gebiedsontwikkeling gaat het erom wat mensen willen en waar zij behoefte aan hebben." Toch wordt daar in het ontwerp niet altijd evengoed rekening mee gehouden, vindt Bödecker. "In een gebiedsontwikkeling zijn architecten en ontwikkelaars vaak heel erg met hun eigen ding bezig. Met het ontwerp van hun eigen gebouw(en). Maar het gaat niet alleen om het gebouw, het gaat ook om de ruimte tussen de gebouwen, hoe het gebouw aansluit op de openbare ruimte en dat het een prettige leefomgeving is. Natuurlijk begrijpt iedereen dat dit belangrijk is, maar ontwikkelen is een complex proces met meerdere partijen waardoor dit aspect nog weleens naar de achtergrond verdwijnt."

TOOL

BFAS+ heeft samen met de TU Delft een tool ontwikkeld waarmee het kijkgedrag van proefpersonen kan worden gemeten via een sensor in een VR-bril. "De TU Delft heeft de applicatie voor de bril, een hightech exemplaar van het merk VIVE, geschreven." En Bödecker legt uit wat de bril zoal kan. Zo kan er worden gemeten waar mensen naar kijken en voor hoelang. Ook waar ze stilstaan en waar ze achteloos aan voorbij lopen wordt opgepikt. "Hierdoor kunnen wij zien waar hun interesse naar uitgaat en waarnaar niet." Bij het onderzoek hoort ook een uitgebreide vragenlijst. "De gedachte van het onderzoek is dat als je dit allemaal kunt meten, ontwerpers daar hun ontwerpen op kunnen aanpassen." Het VR-team van BFAS+ wordt aangevuld met omgevingspsychologen van stedelijk ontwikkelbureau STIPO die aan de resultaten van het onderzoek conclusies en adviezen verbinden.

RESULTAAT

Het is al meerdere keren gebeurd dat architecten hun ontwerp op basis van de resultaten van het onderzoek van BFAS+ hebben aangepast. De Sluisbuurt in Amsterdam is hier een goed voorbeeld van. "In het plan van dit project zat veel

hoogbouw. Dit deed veel stof opwaaien," legt Bödecker uit. "De gemeente heeft ons gevraagd te onderzoeken hoe men die hoogbouw daadwerkelijk ervoer, of de straatprofielen aangenaam waren en of er voldoende gebeurde in de plint." BFAS+ deed samen met de TU Delft onderzoek. "De resultaten hebben de ontwerpers tot nieuwe inzichten en aanpassingen in het model gebracht." Als voorbeeld noemt Bödecker een plein dat in het VR-model een stuk levendiger was gemaakt dan in het oorspronkelijke ontwerp. "De proefpersonen vonden het zo leuk dat het ontwerp hierop is aangepast." Virtual reality is sterk in ontwikkeling. "Augmented reality is het volgende level. Hiermee kun je het ontwerp terwijl je erdoorheen beweegt ter plekke aanpassen." BFAS+ beschikt nog niet over deze tool, maar Bödecker fantaseert al wel wat zijn bedrijf hier allemaal mee zou kunnen doen. Volgens hem zal virtual reality nooit het oude vervangen. "Maar het is een fantastische tool om erbij te hebben en het zorgt er uiteindelijk voor dat bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden een betere woon- en leefomgeving krijgen, en dat is waar het uiteindelijk om gaat." ■

BRUG SLAAN

“Ik ben geen placemaker die met een concreet fysiek ontwerp bezig is; ik ben meer iemand die als adviseur en onderzoeker anderen helpt. Ik heb een grote passie om – gebaseerd op onderzoek – te adviseren over hoe wij aantrekkelijke gebieden kunnen maken. Het geeft mij enorm veel voldoening als ik hiermee mensen kan inspireren. Als ik middels de resultaten van deze onderzoeken wetenschap en praktijk dicht bij elkaar kan brengen en een verschil kan maken.”

COPRODUCTIE

“Hoe komt een gebied tot leven? Als wij het hebben over de publieke ruimte en placemaking gaat het ten eerste niet alleen om fysieke, maar ook om sociale interventies, gaat het ten tweede niet alleen om de buiten, maar ook om de binnenruimtes, en ten derde gaat het niet alleen om de publiek beheerde plekken maar ook om de privaat beheerde. Idealiter is een ontwikkeling een coproductie van de ontwikkelaar, de overheid en het maatschappelijk middenveld.”

“ DE PROGRAMMERING VAN DE PUBLIEKE RUIMTE BLIJKT VAAK VAN DOORSLAGGEVEND BELANG.”

OPENBARING

“De wijze waarop beeldbepalende stedelijke gebouwen en gebieden tot stand komen, heeft mij altijd gefascineerd. In mijn proefschrift ‘Stedelijke Iconen’ heb ik ook geprobeerd in kaart te brengen waarom het ene iconische project slaagt en het andere niet. Ik ontdekte dat dit niet alleen afhangt van bestuurs- en bedrijfskundige factoren. De ontwikkeling van de publieke ruimte en placemaking blijken vaak van doorslaggevend belang; een project kan nog zo perfect worden opgeleverd, maar als het iedere verankering in de plek mist, is de kans op teleurstelling groot.”

STAD OP OOGHOOGTE

“Het belang van die verankering wordt nog te vaak vergeten. Maar het gaat niet alleen om dat prestigieuze gebouw en die grote ambitie. Het gaat erom wat zo’n gebouw voor de omgeving en zijn gebruikers doet. Dat is de waarde van placemaking. Placemaking leert ons naar de kleine directe gebruiksschaal van een gebied te kijken. Van vogelperspectief naar de stad op ooghoogte.”

IVOREN TOREN

“De publieke ruimte, placemaking en participatie zijn nauw met elkaar verbonden: voor het maken van iconische projecten is de publieke ruimte van belang. Het laden daarvan gebeurt middels placemaking en als je het laatste goed wilt doen, moet dit in constante samenspraak met de omgeving. Co-design van professional en community moet het uitgangspunt zijn. Mijn onderzoeken hebben mij geleerd dat wanneer grote ontwikkelingen en projecten te veel vanuit de ivoeren toren van de bestuurskamer en tekentafel van de ontwerper worden gemaakt, de kans groot is dat ze falen.”

SCHIJNPARTICIPATIE

“Ik pleit ervoor om in een zo vroeg mogelijk stadium met placemaking te beginnen. Wat ik nog teveel zie gebeuren is dat het even tijdelijk wordt gedaan of als reparatie achteraf. Of dat ontwikkelaars als het plan klaar is gebruikers informeren over wat er straks gaat komen. Dit noem ik schijnparticipatie. Placemaking is een permanente opgave. Als het goed gebeurt, kan het aantrekkingskracht toevoegen aan een gebied. En uiteindelijk vertaalt zich dat ook in economische waarde.”

BEROEP Senior onderzoeker / universitair docent gebiedsontwikkeling (TU Delft) en zelfstandig adviseur

TROTS OP Dat ik met mijn proefschrift Stedelijke iconen en andere publicaties wetenschap en praktijk dicht bij elkaar kan brengen

KEY IN PLACEMAKING IS... ‘Dat de fysieke, sociale en mentale interventies in de (semi-)publieke ruimte zijn verankerd in het DNA van de plek’

1 BULT =
2.500 FLESSEN
GERECYCLED
PLASTIC

DUURZAAMHEID | GEZONDHEID | OPVALLEN | DOEN | FUN

Tijd hebben om te spelen is natuurlijk leuk. Maar het is ook heel belangrijk om je creativiteit en zelfvertrouwen te ontplooiën. Steun Jantje Beton en zorg dat iedereen kan, en blijft spelen.

Kijk op jantjebeton.nl

JANTJE BETON
STOP NOOIT MET SPELEN!

LEZEN

BOEKEN & ZO

ALTIJD NIEUW GEDOE!

De titel spreekt boekdelen. "Want werken aan de buurt is per definitie gedoe", schrijven de makers van het boek – LSA Bewoners – op hun website. Gedoe dat is te overwinnen en omarmen. Met ABCD: Asset Based Community Development. Volgens LSA, een netwerk van bewonersgroepen, buurt-huizen in zelfbeheer, BewonersBedrijven en coöperaties, de enige manier om buurten van onderop en binnenuit op te bouwen. Maar als het de buurt lukt 'dit gedoe' te overwinnen, ontstaat er een 'collectieve en nieuwe democratische kracht', is het statement. 'Altijd nieuw gedoe!' staat vol met inspirerende verhalen over onder meer de geschiedenis van ABCD, het werken aan inclusiviteit, de verschillende rollen binnen ABCD, prangende vragen omtrent dit onderwerp (alsmede de antwoorden). Het boek is voor buurtmakers en buurtbouwers. "Voor iedereen met een hart voor buurten bouwen van onderop en binnenuit."

ALTIJD NIEUW GEDOE!
ONLINE TE BESTELLEN, € 19,95

OMWENTELING

Jan Rotmans is hoogleraar transitiekunde en duurzaamheid aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij zet zich in voor een gezonde, eerlijke en duurzame samenleving. Door publicaties, het oprichten van diverse organisaties die dit belang dienen en het schrijven van boeken. Waaronder dit exemplaar: 'Omwenteling – Van mensen, organisaties en samenleving'. Waar het boek over gaat? Transitie. Van maatschappij, van organisaties en vooral van mensen. Mensen van diverse pluimage. Van jong tot oud. Van student tot bankier. In het voorwoord schrijft Rotmans: "Transities zijn mensenwerk. Dit boek gaat dan ook over mensen. In alle jaren waarin ik met complexe systemen bezig was, kwam ik meer en meer tot het inzicht dat uiteindelijk de mensen het verloop van transitie bepalen." Hoe deze mensen, bedrijven en organisaties kunnen inspelen op onze fundamenteel veranderende samenleving en economie, beschrijft Rotmans met aansprekende verhalen en voorbeelden in dit boek.

JAN ROTMANS, OMWENTELING,
UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS, € 15,99

BALANCEREN EN BIJEBRENGEN

Balanceren en bijeenbrengen – Verbinders in de gebiedsgerichte aanpak is geen boek, maar een online magazine. Gepubliceerd door Platform31, de kennis- en netwerkorganisatie voor stedelijke en regionale ontwikkeling. In hun streven naar een betere leefsituatie in kwetsbare wijken werken steeds meer gemeenten aan een gebiedsgerichte aanpak. Dit vraagt om integraal werken, waarbij verschillende beleidsdomeinen, budgetten en niveaus meer met elkaar worden verbonden. Dit vraagt tevens om 'verbindingsofficieren'. Auteurs en onderzoekers Simone 't Hooft, Matthijs Uytterlinde en Jetze van der Ham gingen voor dit magazine op zoek naar deze stedelijke verbinders: wat zijn hun kwaliteiten en hoe kunnen ze optimaal worden ondersteund? Met inzichten uit de wetenschap en de kenmerken, kwaliteiten en behoeften (alsmede portretten) van die verbinders.

SIMONE 'T HOOFT, MATTHIJS UYTTERLINDE EN
JETZE VAN DER HAM, BALANCEREN EN BIJEBRENGEN
– VERBINDERS IN DE GEBIEDSGERICHTE AANPAK
(ONLINE TE LEZEN VIA: PLATFORM31.NL/
PUBLICATIES/MAGAZINE-BALANCEREN-EN-BIJEENBRENGEN)

“ER ZIJN ZOVEEL MENSEN DIE VAN HUN STAD HOUDEN EN ONTZETTEND HARD WERKEN OM HAAR TE VERBETEREN.”

OOLOG

“Ik ben een Rotterdammer. Mijn vader is geboren in de Tweede Wereldoorlog. Na het bombardement was er nog maar weinig van de stad over. ‘Je krijgt de stad niet cadeau,’ zei mijn vader altijd. Hij had een enorm verantwoordelijkheidsgevoel om de stad beter te maken. Mijn vader nam me vaak mee. Dan dwaalden we door de straten van Rotterdam. Soms tekeningen makend van hoe het eruit zag of hoe het eruit zou kunnen gaan zien. Eigenlijk is het er wel een beetje door mijn vader ingestampt.”

DRIESTAPPENPLAN

“Het werkplan kent drie sporen: inspiratie, kennis en doen. De komende twee jaar gaan we op verschillende momenten verschillende placemakers laten vertellen wat ze doen. Tegelijkertijd gaan we aan de slag met het maken van een handboek van voorbeelden. Wat is het geheim achter het succes? Met deze kennis hopen wij dat mensen die zich op een of andere manier met placemaking bezighouden straks weten hoe ze het zelf kunnen gaan doen. Want dat is de derde stap, waar we ook parallel mee starten: uiteindelijk moeten we het gewoon met elkaar gaan doen!”

VERANTWOORDELIJKHEIDSGEVOEL

“Dat verantwoordelijkheidsgevoel om een stad beter te maken heb ik echt van hem overgenomen. Daardoor ben ik planologie gaan studeren en werk ik nu in de stedelijke ontwikkeling. Ik voel mij ook het meeste aangetrokken tot mensen die dit ook proberen. Er zijn zoveel mensen die van hun stad houden en ontzettend hard werken om haar te verbeteren. Placemaking is een tool om dit te realiseren. Ik vind dat elke stad deze initiatieven een plek zou moeten geven. Dat is eigenlijk wat ik al mijn hele carrière doe.”

ZWAAN-KLEEF-AAN

“Toen ik afdelingsmanager Wonen in Den Haag werd, heb ik aangegeven dat ik placemaking graag op de agenda wilde helpen zetten. Het gebeurde hier en daar al wel, maar het was niet altijd even zichtbaar. Ik ben gaan praten met verschillende partijen binnen en buiten de gemeente die zich met dit onderwerp bezighielden. We hebben samen – gesteund door het gemeentebestuur – een werkplan opgesteld om placemaking verder te laten groeien. Ik vind het zo leuk om te zien hoe het aanslaat bij iedereen. Het is een heel interessant zwaan-kleef-aan-effect. Placemaking wordt steeds meer omarmd in Den Haag en daar ben ik best trots op.”

INFORMAL OWNERSHIP

“Placemaking moet niet iets van een gemeente of ontwikkelaar alleen zijn. Het moet nadrukkelijk iets zijn van mensen en organisaties die het zelf realiseren. Pas dan gebeurt er écht iets. Je kunt mensen een mooie plek geven om te wonen of werken, maar het is veel belangrijker om hen invloed te geven om die plek nog beter te maken. Hierdoor voelen zij zich medeverantwoordelijk voor hun buurt: Informal ownership. De gemeente kan hierin een belangrijke rol spelen door ervoor te zorgen dat mensen aan de slag kunnen. Het is ook belangrijk om ze daarbij vertrouwen te geven: volg hun passie en betrokkenheid en neem het niet van ze over.” ■

BEROEP Afdelingsmanager Wonen gemeente Den Haag, bestuurslid Placemaking Europe

LEEFTIJD 52

TROTS OP Hoe placemaking wordt omarmd in Den Haag

KEY IN PLACEMAKING IS... ‘Geef mensen niet alleen een mooie plek om te wonen of te verblijven, geef ze ook de kans om die plek nog beter te maken’

Maak jouw buurt hartveiliger

Leer reanimeren, word burgerhulpverlener of zorg voor een AED in jouw buurt.

Kijk voor meer informatie op hartstichting.nl/reanimatie

EEN WERELDWIJDE KRUISBESTUIVING

Placemakers, en daar reken ik mijzelf ook toe, hebben de overtuiging dat placemaking een wezenlijk onderdeel is van een (gebieds-) ontwikkeling. Placemaking kan een gebied laden met betekenis. Het zorgt ervoor dat een ontwikkeling wordt verankerd in de plek. Placemakers zijn gelijkgestemden. Eensgezind. En we hebben gemerkt dat we het eigenlijk niet zonder elkaar kunnen. Of vooral: dat we het met elkaar moeten doen. Netwerken is het sleutelwoord. Ter inspiratie, lering en vermaak. Het valt mij op dat placemaking vooralsnog veelal door individuen of in kleine groepjes wordt gedaan. Deel uitmaken van een groter netwerk levert niet alleen inspiratie en kennis op, het is ook praktisch: als ik iemand nodig heb en ik stel de vraag in een van mijn placemaking-whatsappgroepen, heb ik meestal binnen enkele minuten een antwoord waar ik iets mee kan.

Het is ook de reden dat AM onlangs een convenant heeft gesloten met de StadmakersCoöperatie, een landelijk netwerk van initiatiefnemers, betrokken creatieven en sociale ondernemers die zich met alles wat ze hebben inzetten voor een betere en mooiere omgeving. Zij zijn de drijvende kracht achter een stad of buurt. Placemakers pur sang. In mijn ogen is het essentieel om de omgeving zo vroeg mogelijk bij een ontwikkeling te betrekken. Mensen die het gebied als geen ander kennen. Veel beter dan wij. Zij denken mee met onze planvorming. Samen met hun kennis en expertise kunnen wij een gebied op de juiste wijze laden. Ons plan verankeren in de plek.

Maar het placemaking netwerk is niet alleen lokaal of nationaal: er vindt sinds enkele jaren een wereldwijde kruisbestuiving plaats. We vinden elkaar allemaal tijdens de jaarlijkse Placemaking Week, een bijeenkomst waar placemakers vanuit de hele wereld samenkomen. Ieder jaar gehouden in een andere stad. Ik zit in het bestuur van Placemaking Europe, het Europese netwerk als het om dit onderwerp gaat. Met vijfendertighonderd leden. And counting. Ook wij hebben met elkaar een whatsappgroep en als een van ons een vraag stelt, ontploft mijn inbox bijna met de mooiste ideeën en foto's. In dit Europese netwerk worden ervaringen gedeeld om een slag te maken.

Het is een van onze doelen om mensen ervan te doordringen dat placemaking niet alleen wordt toegepast om een gebied of locatie te laden, maar dat het ook – of juist – na een ontwikkeling door moet blijven gaan. Dat het niet even een tijdelijk klusje is. Ik was laatst nog op een congres en daar plaatste iemand uit de culturele hoek de – in mijn ogen terechte – opmerking dat zij worden gebruikt om de locatie te laden en daarmee aan waardeontwikkeling doen, maar dat als het eenmaal zover is zij pardoes worden weggebonjourd. De kracht van placemaking is juist om hun ideeën, initiatieven en activiteiten te behouden. Het is superbelangrijk om placemaking als het gebied klaar is overeind te houden. Om de sfeer en de community die is gecreëerd te laten voortbestaan. Dit vraagt ook iets van de gebiedsgebruikers zelf. Zij moeten op dit vlak actief blijven en een sterk (lokaal) netwerk kan hieraan bijdragen. Placemaking is een voortdurende opgave. ■

RONALD HUIKESHOVEN
DIRECTIEVOORZITTER AM

“ EEN GEBIED ‘WAAR JE NOG NIET DOOD GEVONDEN WILDE WORDEN’ ZO STOND AMSTEL III BEKEND. ”

JONG GELEERD

“Ik ben opgegroeid in Oost-Groningen. Mijn vader had een passie voor huizenbouw. We gingen altijd samen op pad om naar nieuwe bouwprojecten te kijken. Het waren eigenlijk hele saaie gebieden met hele saaie huizen, maar het fascineerde me. Natuurlijk vond ik het ook gewoon supergezellig met mijn vader, maar de gebouwde omgeving heeft me al op jonge leeftijd getriggerd.”

ARCHITECT

“Toen ik acht was, wist ik wat ik wilde worden: architect. Ik weet nog dat ik thuis in mijn pyjama met mijn cavia op de bank zat en het aan mijn ouders vertelde. Bij ons in de familie was niemand architect. Mijn zus en ik waren de eersten die gingen studeren, dus mijn ouders hadden echt zoiets van: whatever, het zal wel.”

AMSTEL III

“Amstel III stond destijds bekend als een gebied ‘waar je nog niet dood gevonden wilde worden’. Ik had het gevoel dat ik daar iets mee kon. In mijn ogen lag het geheim in gezamenlijkheid. Met een startsubsidie heb ik hier een jaar lang kunnen experimenteren. Met storytelling, placemaking, communitybuilding... Het werd een succes: Amstel III is een prachtig voorbeeld van een Collaborative Urban Development waarbij alle stakeholders met elkaar het gebied hebben getransformeerd. Precies wat ik voor ogen had.”

TWIJFEL

“Het is altijd mijn droom gebleven. Op mijn achttiende ging ik architectuur studeren aan de TU in Delft. Daar sloeg voor het eerst de twijfel toe. Ik vond het gebied om het gebouw, en wat er allemaal in dat gebied gebeurde, veel interessanter dan het ontwerpen van het gebouw zelf. Toch heb ik mijn studie afgemaakt, want een vrouw een vrouw, een woord een woord.”

NIET AAN DE STRAATSTENEN KWIJT

“Ik was net als architect begonnen toen in 2008 de crisis toesloeg. Het was een totale kaalslag en ik verloor mijn baan. De dame bij het uitzendbureau zei: ‘Schat, jou raak ik aan de straatstenen niet kwijt’. In die periode viel het mij voor het eerst op dat er in de stad allemaal opgaven waren waarvan niemand wist hoe ze het moesten aanpakken. De motor van die gebieden was stuk en niemand wist hoe hij hem aan de praat kon krijgen.”

TRANSFORMCITY

“Ik heb mij acht jaar intensief beziggehouden met de transformatie van Amstel III. Met die ervaring heb ik Transformcity opgericht. Eerst als een online samenwerkingsplatform, later als consultancybureau en binnenkort komt daar een door mij ontwikkelde online cursus bij: de Transformcity Collaborative Urban Development Cursus.”

PLACEMAKING

“Collaborative Urban Development is geen rocket science; het is een andere, integralere aanpak waarbij samenwerking en een stapsgewijze methodiek centraal staan. Placemaking is daarbij een essentieel onderdeel. Het loopt als een rode draad door de gebiedsontwikkeling heen: in het begin kan het echt de kick-start geven, daarna houdt het de energie erin. Het zorgt ervoor dat het proces in beweging blijft en mensen aangehaakt blijven. Placemaking is ontzettend belangrijk.”

BEROEP Oprichter & directeur Zo!City en Transformcity

LEEFTIJD 39

TROTS OP Transformatie kantorengedebied Amstel III

KEY IN PLACEMAKING IS... ‘Dat het een strategie is voor de lange termijn en niet bestaat uit losse, afzonderlijke acties.’

**▣ ALS JE IEDEREEN
VAN BEGIN AF AAN BIJ
EEN ONTWIKKELING
BETREKT, WORDT HET
OOK ÉCHT VAN HEN.▣**